

HEIMILDARRIT

Assinder, D. 1990. The Irish Sea. Not the most radioactive sea in the world. Ocean Challenge Vol.I.

Aarkrog, A. 1989. Chernobyl related monitoring and comparison with fallout data. Proc. Sem. on The Radiological exposure of the Population of the European Community from Radioactivity in North European Marine Waters. Project "MARINA", Bruges 14-16 June 1989. Commission of the European Communities, XI/4669/89-EN, 229-249.

Aarkrog, A., E.Buch, Q.J.Chen, G.G.Christensen, H.Dahlgaard, H.Hansen, E.Holm and S.P.Nielsen 1988. Environmental Radioactivity in the North Atlantic Region including the Faroe Islands and Greenland 1986. Risø-R-550, Risø National Laboratory, Roskilde, Denmark.

Dahlgaard, H., A.Aarkrog, L.Hallstadius, E.Holm and J.Rioseco 1984. Radiocaesium transport from the Irish sea via the North Sea and the Norwegian Coastal Current to east Greenland: Transport times and dilution factors. ICES C.M. 1984/C:28, 20 pp. (mimeo).

Dahlgaard, H., Q.J.Chen & S.P.Nielsen 1991. Radioactive tracers in the Greenland Sea. Radstomp'91: Radionuclides in the study of marine processes. 9-14 September 1991, Norwich, UK.

Hansen, B. 1985. The circulation of the northern part of the Northeast Atlantic. Rit Fiskideildar 9:110-126.

Hansen, B., D.Meldrum & D.Ellett 1991. Satellite-tracked drogue paths over Faroe Bank and the Faroe-Iceland Ridge. ICES C.M. 1991/C:25, 14 pp. (mimeo).

Helland Hansen, B. & F.Nansen 1909. The Norwegian Sea. Rept. Norw. Fish. Mar. Inv. Vol.II, No.2, 390 pp.+suppl.

Joensen, H.P. 1991. Transfer of radiocaesium from soil to plants and further to lambs meat in uncultivated pastures in the Faroe Islands. NKS. Rad-3 (to be published).

Livingston, H.D. 1988. The use of Cs and Sr isotopes as tracers in the Arctic Mediterranean Seas. Philos. Trans. R. Soc. London, Ser.A, 325, 161-176.

Rice, T.R. & D.A.Wolfe 1971. Radioactivity - Chemical and Biological Aspects. In: Impingement of Man on the Oceans, D.W.Hood ed.. Wiley-Interscience, s.325-379.

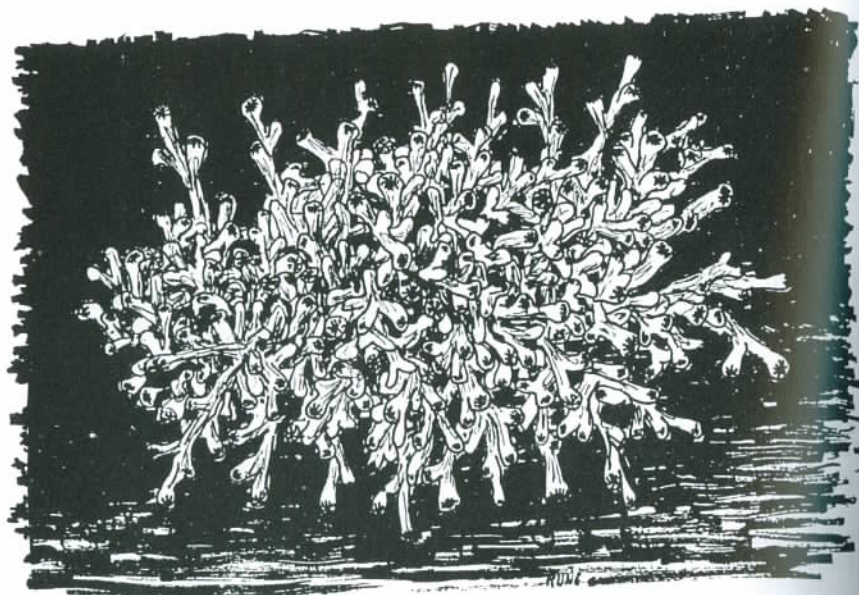
Koralbanker i færøske farvande

Rune Frederiksen og Andreas Jensen
Zoologisk Museum, København
BIOFAR, Kaldbæk

Samandráttur. Bankar við korallum eru kendir frá meginpartinum av Norðuratlantshavi, men lítið er kent um koralbankar undir Føroyum. Hesar korallir liva einamest á harðbotni á dýpum millum 200 og 3000 metrar og bert í stöðum við fitt av streymi. Tær vaxa seint - okkurt um 2-5 centimetrar um árið, men av tí at tær liva sera leingi, kunnu bankarnir verða bæði 10 og 20 metrar høgir. Nógv ymisk onnur dýr liva á og millum korallirnar. Dýrasløgini kunnu vera nógv, og eisini eru ofta sera nógv dýr av hvørjum slagi. Sostatt bendir nógv á, at koralbankarnir kunnu vera týðningarmiklir fyri fiskar og yngul at leita sær føði.

KORALLER

Overalt på Færøerne kan man i folks vindueskarme se smukt for-grenede koralstykker (Fig. 1). De er ikke, som man kunne have troet, fundet under sydligere himmelstrøg, men hentet hjem af fiskere, som har fået dem i bundtrawl på de færøske banker. Men hvad er koraller, og hvor findes de? I denne artikel fortæller vi om disse dyr og deres levevis.

Figur 1. *Lophelia* kolonierne danner komplekse netværk. De skaber på den måde mange slags levesteder for andre dyr.

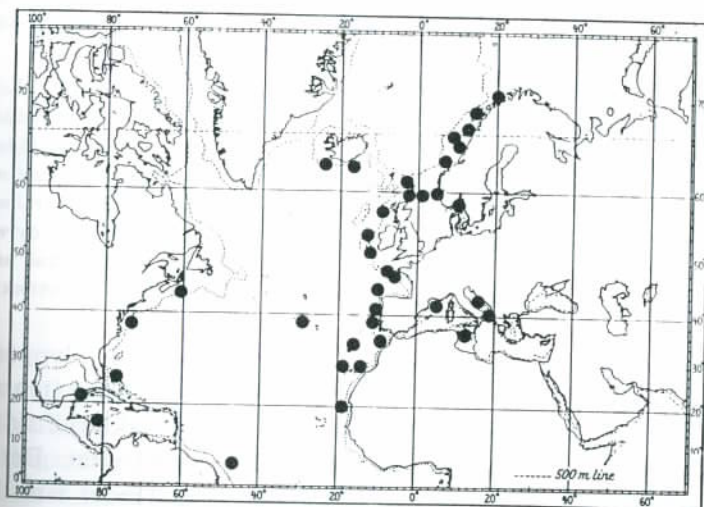
Korallen, det drejer sig om, er oftest *Lophelia pertusa*. Denne koral er kendt fra det meste af Atlanten og er især beskrevet fra Norge, Rockall- og Porcupine bankerne, fra Azorerne samt fra Frankrigs og Spaniens kyster, hvor den findes på kanten af kontinentalsoklen. Den er også rapporteret i det Indiske Ocean (Fig. 2).

Lophelia vokser oftest på hårbund i dybder på 200-3000 m. Den findes også på sandbund, men er så knyttet til større sten eller andet hårdt substrat, der rager op over bunden. Den kan danne meget store formationer og er derfor til gene for bundtrawl og andre fiskeredskaber, der slæbes hen over bunden.

Koraller og koralrev forbindes ellers normalt med varme tropiske oceaner. De findes der på lavt vand og huser et fantastisk rigt dyreliv. I koldere farvande findes altså også koraller og koralrev, men her er det et fænomen, der hører til på dybere vand.

Den nutidige øvre grænse for korallen *Lophelia* er konstateret ved Trondheim i Norge, hvor den findes i indre fjorde på så lidt som 52 meters dybde. Dette skyldes formodentligt tærskelfjordens helt specielle struktur, der giver et miljø og en fauna, som ellers kun kendes på dybder over 100 meter. *Lophelias* udbredelse kan iøvrigt

følges i et meget snævert temperaturinterval fra 4° til 12°C. Den er fundet død i koldere farvande, hvilket tages som indikation for tidligere tiders gunstigere temperaturregime på det pågældende sted. I Nordatlanten ses en sammenhæng mellem udbredelsen af *Lophelia* og Den Nordatlantiske Strøms forløb. Det er den, der gør det muligt for korallen at eksistere så langt mod nord som 71°N ved det nordligste Norge. Sydover mod ækvator "dykker" dyrene, fordi overfladevandet bliver varmere. Jo nærmere ækvator, jo dybere findes forekomsterne af *Lophelia*.

Figur 2. *Lophelias* udbredelse i Atlanterhavet nord for Ækvator.

HVAD ER KORALLER ?

Koraller er simple kolonidannende dyr. Deres nærmeste slægtninge er vandmænd og søanemoner. De afsondrer et hårdt kalkskelet, hvis funktion er at sikre dyret en favorabel position i den stadige strømmende vandmasse. Skelettet afsættes af dyret med op til et par centimeter om året, således at kolonien vokser, og dyrene holdes ude af det mere stillestående vandlag helt tæt ved bunden. Kolonierne kan blive mere end 20 meter høje, men så store formationer er til gengæld også meget gamle. Efterhånden som kolonien vokser, dør de nederste dele. Det er kun de yderste grene, som indeholder koraldyr og altså er levende. Disse ses som små lysegule prikker siddende i endegrenene (Fig. 3).

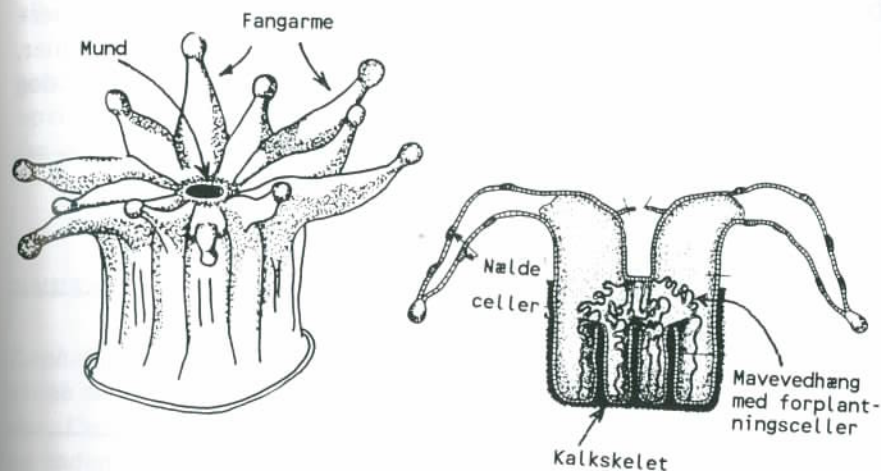

Figur 3. Korallen *Lophelias* kalkskelet uden bløddele. De levende koraldyr sidder i de stjerneformede udvækster på "grenen". Tages korallen op af vandet, trækker dyrene sig sammen; men de kan anes som tynde, gullige overtræk.

Grundenheden i kolonien er koraldyret som kaldes polyppen (Fig. 4). Den er opbygget som en cylinder med mange fangarme (tentakler), der bruges til at fange partikler og smådyr. På tentaklerne sidder en mægte nældeceller som kan lamme og fastholde byttet. Det føres derefter ved hjælp af fimrehår til munden, som findes i midten af dyret. Når føden er fordøjet, åbnes munden igen, og udfordøjede rester forlader dyret samme vej, som de kom ind. Da koraller er fastsiddende dyr, må der være en stadig tilførsel af føde fra omgivelserne. Derfor vokser de bedst, hvor strømmen er tilpas stærk til at forsyne dyret med føde og holde polypperne rene for nedfaldende sediment. Strømmen må dog ikke være så stærk, at dyrets tentakelbevægelser hæmmes.

De tropiske koraller har endnu en måde at ernære sig på. De holder mikroskopiske alger - kaldet zooxantheller - i kultur i deres tarmvæg. Samlivet er gavnligt for begge parter. Korallen får som næring en vis del af det, algerne kan producere ved fotosyntese (sukkerarter og fedtsyrer). Algerne har let adgang til gødning fra korallens udskillelse af affaldsstoffer. De tropiske koraller er p.g.a. deres alger afhængige af sollys, men opnår ved samlivet et stort vækstoverskud, som de bruger til at bygge udstrakte rev. Det Store

Barriere Rev ved Australiens østkyst er et revområde, der strækker sig over flere tusind kilometer, og i dimensioner overgår det langt alle hidtil kendte dybvandsbanker.

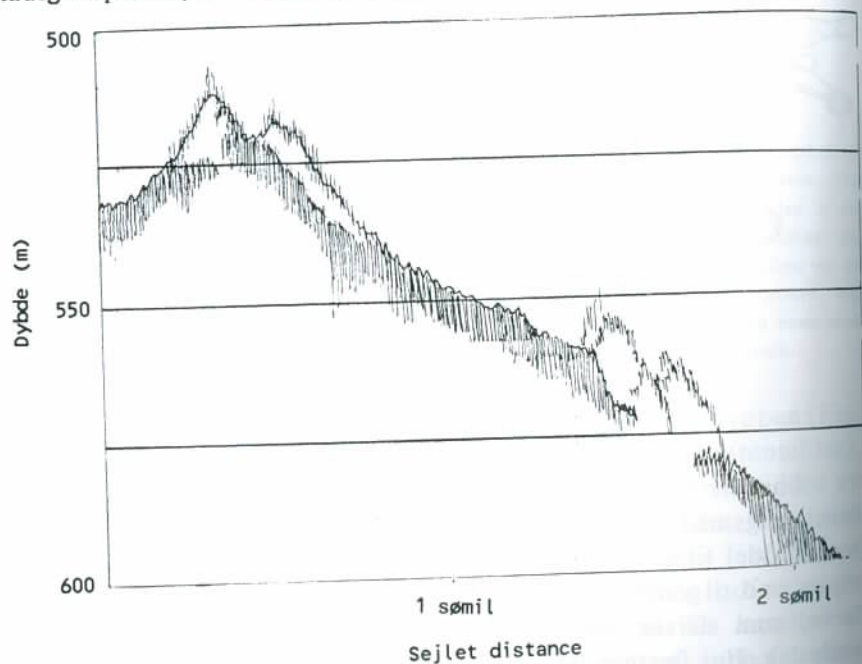
Figur 4. Skematisk tegning af koraldyr.

Koraller kan formere sig kønnet såvel som ukønnet. Den første formeringsmåde bruges til spredning af arten, mens den anden bruges som middel til at forøge koloniens størrelse. Koraldyrene kan afgive æg og sæd til vandet. Det befrugtede æg bliver til en fritsvømmende larve, som driver med strømmen og forsøger at finde et egnet underlag. Her fæstner larven sig og forvandles til en polyp, koloniens første individ. Hvis stedet viser sig at være gunstigt, vokser dyret og deler sig igen og igen og bliver derved til en koloni af dyr.

Denne "vegetative" formering kan ske ved simpel spaltning af polyppen eller ved knopskydning. De mange Y-formede gaffelgrene hos *Lophelia* vidner om sådanne spaltningbegivenheder, hvor en koralpolyp har spaltet sig selv til to lige store polypper, der så har fortsat væksten i hver sin retning. Ved knopskydning dannes en ny og meget lille polyp et stykke fra det voksne individ. Disse delinger betyder, at selv meget store koralkolonier med mange individer kan være af helt ens genetisk sammensætning. Alle individer i kolonien stammer altså fra en og samme moder-koralpolyp.

KORALBANKERNE

De store netværk af koraller danner på nogle lokaliteter hele banker (Fig. 5), mens de andre steder kun forekommer som mindre grupperinger på bunden. Banken kan bestå af mange forskellige småkolonier. Der kan også være andre slags koraller på banker, men det er dog stadig *Lophelia*, der udgør hovedparten af kolonierne.

Figur 5. Kopi af ekkogram, der viser koralbanker på Hatton Bank. Korallerne rejser sig 10-20 meter over bunden og giver et mere diffust ekko end det underliggende grundfjeld. Bemærk, at hældningen af bunden er fortegnet. Magnus Heinason, sept. 1987.

Inden for hver enkelt koloni er der indre forbindelser fra polyp til polyp, og næringsudveksling kan derfor finde sted fra polypper med en favourabel placering for fødeindsamling til andre dybereliggende polypper. Derved kan en mindre del af en koralblok overleve som selvstændig koloni, selvom den bliver væltet omkuld og adskilt fra den oprindelige koloni. Nye polypper vil så blot overtage fødeindsamlingen. Man ser derfor også, at tilvækst af nye polypper sker i alle retninger, selvom faktorer, som f.eks. strømmens påvirkning, måske

ville favorisere vækst i en bestemt retning. Da alle individer i en koloni er af samme genetiske sammensætning, ser man også, at to tidligere adskilte kolonier kan vokse sammen og danne forbindelser igen. Sådanne processer er således med til at gøre koraller velegnede til at danne store solide strukturer på havbunden.

I forhold til arterne fra de kendte tropiske koralrev må *Lophelia* anses for værende primitiv. Om *Lophelia* og andre dybvandsarter oprindeligt blev trængt ud på de dybe og kolde have af konkurrence fra deres mere avancerede tropiske slægtninge, vides ikke.

DYRENE PÅ KORALLERNE

Lophelia koraller er et meget fint levested for andre dyr. De døde grene skaber huler og labyrinter, som bebos af en mængde forskellige dyr. Den stærke strøm reduceres i netværket af koraller, så partikler og anden føde falder ned mellem koralstokkene. Derfor er det et ideelt sted for partikelædere som muslinger, visse børsteorme og svampe, men også søstjerner og skælryg bor på koralgrenene. Børsteormen *Eunice* bor f.eks. i sit rør op ad koralpolyppen, og den har desuden en evne til at irritere korallen, så den afsondrer kalk omkring ormerøret og derved yder *Eunice* ekstra beskyttelse. Man har i nogle undersøgelser fundet mere end 300 forskellige dyrearter på *Lophelia* koralbanker. *Lophelia*-korallen udgør således grundstammen i et helt dyresamfund.

DEN AKTUELLE UNDERSØGELSE

I forbindelse med det fællesnordiske forskningsprojekt BIOFAR har forfatterne deltaget i undersøgelsestogter med "Magnus Heinason" og "Håkon Mosby". Der er i samarbejde med færøske fiskere foretaget en kortlægning og undersøgelse af udbredelsesmønstret for *Lophelia*-lokaliteter i farvandene omkring Færøerne, og der er for kort siden sendt nye spørgeaskemaer ud, som forhåbentlig vil give gode oplysninger. Der er blevet foretaget nærmere analyse af opfiskede koralblokke og den fauna, som sidder på, imellem og inde i koral-skelettet. Sådanne undersøgelser har ikke tidligere været foretaget på

Færøerne, og resultaterne, der er blevet anvendt til vor hovedfagsopgave ved cand.scient.-eksamen ved Københavns Universitet vil bidrage til en øget viden om den færøske fauna.

English summary. Until recently little has been known about coral banks in Faroese waters, but through the BIOFAR programme much additional information has been gained. Around the Faroes Lophelia pertusa is one of the most common species and it may have significance by creating habitats for food animals of fishes.

LITTERATURLISTE

Burdon-Jones, C. & H. Tambs-Lyche 1960. Observations on the fauna of the North Brattholmen stone-coral reef near Bergen. - Årbok for Universitetet i Bergen (Matematisk naturvitenskaplig serie), No. 4, 24 pp.

Dons, C., 1944. Norges Korallrev. - Kongelige Norske Vitenskaberne Selskabs Forhandling, 16: 37-82.

Stetson, T.R., D.F. Squires & R.M. Pratt 1962. Coral banks occurring in deep water on the Blake Plateau. - American Museum Novitates, No. 2114, 39 pp.

Teichert, C. 1958. Cold- and deep-water coral banks - Bulletin of the American Association of Petroleum Geologists, 42: 1064-1082.

Wilson, J.B. 1979. The distribution of the coral Lophelia pertusa (L.) [L. prolifera (Pallas)] in the North East Atlantic. Journal of the Marine Biological Association of the United Kingdom, 59: 149-164.

Sjótrø undir Føroyum

Arne Nørrevang, Føroya Náttúrugripasavn

og

Ole S. Tendal, Zoologisk Museum, Keymannahavn

Samandráttur. Higar til er koraldýrið Paragorgia bert ávíst vísandaliga eina ferð undir Føroyum, hóast fiskimenn ofta hava fingið og greitt frá um hesar korallgreinar. Í sambandi við BIOFAR-kanningarnar eru komin fimm støð aftrat, har korallgreinar av hesum slagi eru funnar. Heitt verður á øll um at greiða frá ella helst senda greinar av Paragorgia.

INNGANGUR

Frá Rógva Mouritsen, sum hevði verið við "Magnus Heinasyni", fingi vit í 1989 til BIOFAR ein sermerktan lut, sum vit í byrjanini ikki dugdu at navngreina. Í fyrstani hugsaðu vit, at talan var um eitt hvalabein av onkrum slagi, men tá ið luturin tinaði, varð greitt, at talan heldur var um part av einum sjótræi. Pettið var 135 cm langt og 30 cm tjúkt.

Sjótræ er koraldýr. Koraldýr eru holadýr: Tey hava magaholu við einum opi og eru eisini annars frumkend í bygnað. Summi teirra eru stök, onnur sita fleiri dýr saman í kolonium, ið kunnu vera av ymsum skapi.

Holadýrini verða býtt í fleiri bólkar. Næstan øll liva bara í havinum. Til dømis hoyrir hvalspýggja til holadýrini. Sjónotur og

korallir hoyra saman í einum øðrum undirbólki, *Anthozoa*. Hesin bólkurin verður aftur býttur í tveir undirbólkar, alt eftir um dýrini hava 6-fald ella 8-fald í teimum rukkum, ið eru í svølg og maga.

Í aðrari grein í hesum riti (Frederiksen og Jensen, 1991) verður greitt frá teimum kanningum, ið stava frá BIOFAR-verkætlanini, um korallir og koralbankar kring Føroyar. Talan er hjá teimum um eitt slag av korallum við latinska navninum *Lophelia*. Í nevndu grein verður greitt frá, hvussu *Lophelia* er bygd, og hefur hon 6-fald.

Í sambandi við BIOFAR-kanningarnar eru vit komin fram á fleiri koraldýrasløg, sum sita saman í greinakendum kolonium og hava 8-fald í rukkunum.

Bókarøðin "The Zoology of the Faroes" viðger úrslitini av teimum kanningum, ið vóru seinast í 1920-árunum, men har stendur einki at lesa um greinakend koraldýr uttan eitt, ið nevnist *Stenogorgia borealis*.

Her skal verða lýst eitt sindur um eitt slag av hesum greinakendu koraldýrum, *Paragorgia arborea*. Hóast føroyskir fiskimenn hava kent tað í langa tíð, eru visindamenn ikki vorðnir varir við tað undir Føroyum fyrr enn í 1938.

SØGAN UM SJÓTRÆIÐ

Søgan um sjótræið - so kunnu vit kalla hesa koral - byrjar í 1605. Í hesum ári gav hálendingurin Clusius út verk í 10 bindum á latini um "Eksotisk dýr, plantur, krydd og aðrar sjáldsamar fruktir".

Hann var føddur í Fraklandi, arbeiddi eina tíð sum stjóri á keisarliga botaniska urtagarðinum í Wien og kom í 1593 til Leiden í Hálandi, har hann undirvísti á lærda háskúlanum og dyrkaði tulipanir í einum nýstovnaðum botaniskum urtagarði. Hann sigst eisini at vera faðir til heimskenda tulipanleyka-ídnadn in Hálandi. Sostatt er hann i roynd og veru botanikari, men okkurt hefur hann við um djór í bókum sínum.

Sum vanligt var tá á døgum, savnaði hann tilfar frá nógvum heimildarfólkum. Ikki øll vóru lika álitandi, men úr Noregi og Føroyum hevði hann góðar frágreiðingar, ið stavaðu frá einum lækna í Bergen, Henrik Højer.

Vit vita ikki, nær Højer - ella Hoyer, sum hann varð skrivaður á látini - varð føddur; men hann doyði í 1615 ella 1616. Útbúgving í læknafrøði hevði hann fingið sær í Rostock; men tá ið hann kom til

Bergen, slapp hann ikki í fyrstani at virka fyri verandi læknanum har. Kongur legði seg tó uppi, og hann var virkin, til hann doyði.

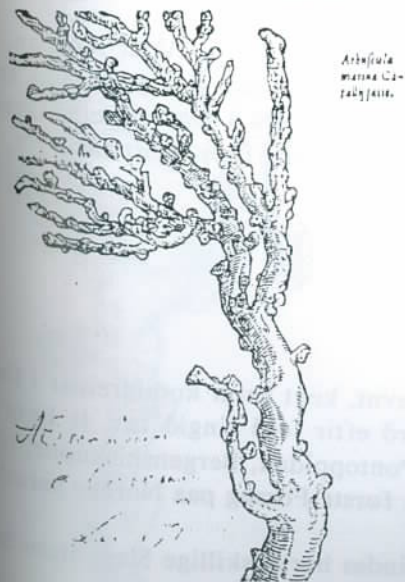
Tó er tað ikki læknavirksemið, ið hefur gjørt hann kendan, men hansara søguligu granskningar. Hann hevði savnað so nógvar sjáldsamar bókur - har ímillum fleiri skinnbókur - at kongur kravdi, at búgvíð skuldi lata bókurnar til Universitetsbiblioteket í Keypmannahavn.

Kanska hevði verið betri, um tær vórðu verandi í Bergen, tí nærum allar fóru upp í logar, tá ið Stóri Eldsbrunin var í Keypmannahavn í 1728, og bókasavnið á loftinum í Trinitatis Kirkju brendi.

Høyer ferðaðist nóg, og alt bendir á, at hann sjálvur hefur vitjað í Føroyum. Ikki heldur hefur tað verið stórvegis strið hjá honum at koma higar. Hann var jú lækni, og Kongaligi Handilin var í tíðarskeiðnum 1597-1620 forpaktaður til keypmenn í Bergen.

Eisini var hann fleiri ferðir í Keypmannahavn, og man har hava hitt Peter Pauw, doktara í Leiden, ið var vinmaður Clusius. Høyer skrivaði brøv til Pauw um ymisk viðurskifti, har ímillum fleiri um fuglar í Føroyum. Seinni skrivar hann beinleiðis til Clusius, ið siterar dúgliga úr hesum brøvum.

Av hesum sæst fyri tað fyrsta, at visindamenn tá á døgum vóru polyhistorar - vistu alt um alt, og fyri tað annað, at vitan ofta kom fram á sera fløktan hátt og gjøgnum fleiri lið. Højer skrivaði til Clusius um føroyskar fuglar - og eisini sendi hann hamar, ið eru avmyndaðir í bókum Clusius'.

Mynd 1. Úr bókini hjá Clusius er henda myndin tikin. Bókin, ið kom út í 1605, hefur verið nóg nýtt av visindamonnum, og onkur hefur við blyanti skrivað navnið, ið 1758 varð nýtt av Linné - svenska visindamanninum, ið skapti visindaliga navngreiningini av djórum og plantum.

Á fyrstu síðu í sættu bók er avmyndað "Arbuscula Marina Coraloides" - tað merkir: litið sjótræ í koral-liki (Mynd 1). Viðgangast má, at einki bendir beinleiðis á, at hetta sjótræið er fingið úr Føroyum. Helst hevur hann fingið tað frá norskum fiskimonnum, tí tá ið visindamenn fóru undir at kanna meira gjølla á norskum firðum og á norska landgrunninum, funnu teir nóg av hesum sjótrøum.

SKAPIÐ Á SJÓTRÆI

Paragorgia er trækend í skapi, stendur á einum steini ella kletti, og kann hava fleiri greinar. Eftir bulinum og greinunum at døma sita upp til fleiri hundrad stök dýr, sum tó partvist hanga saman í einari livandi skorpu. Har tey eru fest, geva tey kálk frá sær, so at bulur og greinar støðugt vaksa í tjúkt, samstundis sum tey ytstu dýrini kunnu nærast og fáa koloniina at vaksa í endunum. Sjótræið veksur sostatt støðugt, og eingin veit, hvussu gamalt tað verður.

Tá ið dýrini doyggja, verður kálk-parturin af buli og greinum standandi eina tíð. Hann er gjørdur av evarssmáum kálknálum, ið eru runnar saman í ein poknutan hóp við smáum rørum, har samanbindandi vevnaður millum dýrini hevur ligið. Tí stokka greinarnar lætt, um til dømis trol ella línur koma fast og verða hálað. Eisini koma sjáldan livandi sjótrø upp í heilum liki.

Um so er, at livandi greinar koma upp á dekk, slipar skorpan, ið er gullig ella reyðlig, og tey stöku dýrini eru at siggja sum smá stjornuskapað hol. Fleiri hundrad kunnu vera á einari grein. Dýrini hava 8 armar. Á ørmunum sita bivhár, ið síla føði, helst smákykt, úr sjónum.

SJÓTRÆIÐ Í NOREGI

Norðmenn hava, sum áður nevnt, kent hesar koralgreinar í fleiri hundrad ár, tí fiskimenn hava ferð eftir ferð fingið tær, tá línur og sínur verki (Mynd 2), 1752: "Det første Forsøg paa Norges naturlige Historie..." soleiðis til: "Næst disse Søe-Urter og Græs findes her adskillige Slags store Søe-

Vækster, hvilke man kalder Søe-Træer, og skjønt de, saasom staaende paa en Grund af 100 á 200 og fleere Favne, ikke lettelig faaes heele op, med mindre det kand være en liden ung Plante, saa saaes dog mange løsrevne Greene, ved den Anledning, at naar Fiskernes Snøre eller lange og stærke Line undertiden bliver indviklet i Søe-Trærnes Top, og maae rykkes op med Magt, saa slider den ofte nogle *Spolia* af, og fører dem med sig frem for Dagen. Af disse Greene sluttes, at Stammerne maa være til Deels heel store Træer; thi jeg har den Green, som holder 7 Tommer i Diameter.....

....No. 1 er førømtalte største Green af 7 Tommers Tykhed, paa een Kant, da den anden er noget smalere, saa den gjør en flad Firkant. Dens mindre Greene af en Alen, som staae *parallel* med hinanden, og gjøre en artig Væv, ere af samme Figur. Barken eller den tynde Skal, som kand afdrages, er *couleur de chair* eller Ansigts-Farve. Træet selv er Snee-hvidt, og det hos gandske *poreus*, med saadanne Aabninger, som kunde tage mod en Knappenaal foruden at læderes. Hvorledes det yderste af Quistene har været, kand jeg ey sige, efterdi de, desværre, alle ere afbrudte, og dersom ey saa var, maatte den gandske Udstrækning efter *Proportion* have været saa stor, at man maaskee ikke havde bragt den under mit Huus-Tag, end sige i et Cabinet.... (Pontoppidan 1752, p.246-248)

Mynd 2. Pontoppidan, biskupur, fann fleiri sløg av korallum í norskum sjógvi, og avmyndaði teir í bók síni. Hetta pettið av einari koralgrein sigur hann vera 1,5 alin langt. Myndin líkist nóg myndini hjá Clusius.

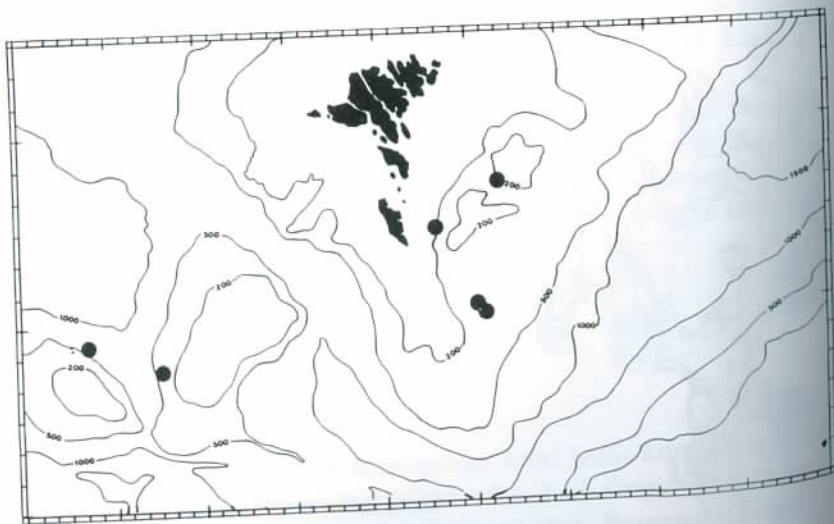
HVAR FINNAST SJÓTRØ?

Í dag vita vit, at sjótræið finst í øllum høvum, tó bert har sjógvurin er heldur kaldur. Í norðara parti av Kyrrahavinum og í syðra parti av Indiskahavinum hava rannsóknarskip fingið greinar av *Paragorgia*, og tað er eisini báðumegin við í Norðuratlantshavi. Úr teim visindaligu greinunum sæst, at samhangandi øki eru við New Foundlandsbankarnar og fram við allari Norsku strondini lika úr Barentshavinum og suður til Stavanger.

Eingi sjótrø vórðu funnin í Miðatlantshavi millum hesi bæði øki, fyrr enn danska havrannsóknarskipið "Dana" í 1938 fekk *Paragorgia arborea* í trolíð eystur av Suðuroynni á 282 metra dýpi.

SJÓTRÆIÐ UNDIR FØROYUM

Sostatt var sjótræið ókent í Føroyum til 1938. BIOFAR-kanningarnar hava økt um talið á staðfestingum av sjótrøum við fimm.

Mynd 3. Á hesum korti eru teknadar tær posisjónir inn, har sjótrø higartil eru funnin undir Føroyum - ella heldur greinar af sjótrøum - tí enn er ikki eydnast okkum at fá eitt upp í heilum líki.

Men vit vita eisini, at føroyskir fiskimenn - eins og norðmenn - hava vitað um sjótræið í øldir. Vit hava hoyrt um sjótræ - upp móti hálvan triðja metur høgt - tikið á snøri á Munkagrunninum. Eina tíð stóð tað í einum kjallara, ætlað einum skúla, men nú er tað ikki til longur.

Eisini eru vit visir í, at nógvir fiskimenn vita at siga um sjótrø, og vit fara at heita á teir um at siga okkum frá, so at vit fáa eina meira fulfíggjaða mynd av, hvar sjótrøini eru at finna.

English Summary. The coral *Paragorgia arborea* had only been observed once in Faroese waters until recently. During the BIOFAR programme five additional examples were obtained.

HEIMILDARRIT

Clusius, Carolus, 1605. Exoticorum Libri Decem - Raphelengius.

Frederiksen, R. & A. Jensen 1991. Koralbanker i færøske farvande. I hesum riti.

Pontoppidan, Erich, 1752. Det første Forsøg på Norges Naturlige Historie - København (endurprentað 1977).